

Miksi ja kuinka Suomi joutui jatkosotaan

Veikko Vaikkinen 2022



Pitkä perspektiivi

Sampo Ahto:

- Jatkosota on vain yksi vaihe siitä kehityksestä ja historian kaaresta, joka alkoi 1917 ja päättyi runsaat 30 vuotta myöhemmin.
- Tämä aika sisältää vapaussodan, talvisodan, välirauhan, jatkosodan, Lapin sodan ja ”vaaran vuodet”.
- Taustalta löytyy imperialistisen tsaarinvallan Venäjän maailmankuva, jota ei muuttanut keisarikunnasta muotoutunut Neuvostoliitto, vaan myös se itse halusi olla kaiken aikaa maailmanvalta.
- **Mutta: perspektiivi on paljon pidempi. Jo 1 000 vuotta.**

Kiovan ruhtinaskunnan alue noin 1100



Kiovan Venäjäksi (Kiovan Rusj) kutsuttu ruhtinaskunta syntyi 800-luvulla ja sen ruhtinas Vladimir kääntyi kristinuskoon 988. Kiovaa on pidetty kaikkien venäläisten kaupunkien äitinä. > Pitkä perspektiivi

Tarton rauha oli

- Venäjälle arvovaltataappio.
- Halusi olla suuri ja mahtava, mutta menetti Suomen ja toisessa yhteydessä mm. Baltian maat ja Puolan.
- Määritteli jo 1930-luvun alussa tavoittelevansa Venäjän rajojen palauttamista sellaisiksi kuin ne olivat ennen maailmansotaa.
- Toinen tavoite oli Saksan uhkan torjuminen Itämerellä.

Talvisota

- Meni Venäjän kannalta nöyryyttävästi ja oli pakko saada lopulta menestykseltä näyttävä rauha hinnalla millä hyvänsä.
- Noin kolmasosa Venäjän joukoista ja kalustosta oli lopulta Suomen rintamalla. Venäjä menetti noin kymmenesosan ilmavoimistaan runsaassa kolmessa kuukaudessa. Suurvallankaan arsenaali ei ollut loputon.
- Aloitti sodan jälkeen laajamittaisen ja röyhkeän painostuksen ja uhkavaatimusten esittämisen Suomelle. Muun muassa:
 - Sallan-Kemijärven rata, junayhteys Hankoon, elokuun kriisi
 - jatkuvat rajaloukkaukset, Petsamon kaivos, matkustajakone Kaleva, Ahvenanmaalle ylisuuri konsulaatti valvomaan demilitarisaatiota.

Oli selvästi nähtävissä, että Venäjä tulee hyökkäämään Suomeen ja Suomi ei selviä yksin.

- Stalin syksyllä 1939: Suurvallat eivät tule sallimaan Suomen puolueettomuutta.
- Venäjä pyysi marraskuussa 1940 Saksalta vapaita käsiä Suomen suhteen. Saksa kieltäytyi.
- Oli pakko hakea turvaa. Tanska ja Norja olivat miehitettyjä. Ruotsi varjeli peloissaan itseään.
- Myötätunnolla, kourallisella sotilaspukuisia seikkailijoita ja ylijäämäaseilla ei olisi ollut mitään merkitystä.
- Ainoa suunta oli Saksa, joka alkoi muuttaa asennettaan Suomeen vuoden 1940 lopussa.

Saksan asennemuutos

- Ei tiedetty, että Saksa oli päättänyt jo 31.8.1940 aloittaa suunnittelun hyökkäyksestä Neuvostoliittoon. Operaatio Barbossa.
- Suomelle oli siinä varattu rooli.
- Suomi sai siitä vihiä hieman myöhemmin ja tarttui tilaisuuteen, koska se oli ainut mahdollisuus.
- Venäjä sai tästä tietää ja sen käytös Suomea kohtaan muuttui. Suomi ei enää ollut ostettavissa viljakaupalla tai Suomen ja Ruotsin puolustusliiton hyväksymisellä.

Alkukesä 1941 ratkaisujen aikaa

- Sotilaalliset neuvottelut jatkuivat kesäkuun alkupäivinä Helsingissä ja Kielissä.
- Saksa tulisi hyökkäämään Suomen(kin) kautta.

Pohjoinen armeijaryhmä von Leeb

- Saksalaisten joukkojen saapuminen, tukikohdat, Suomen armeijan liikekannallepano, rintamavastuunjaot ja operatiiviset tehtävät.
- Suomi sai hyvin läpi omia ehtojaan.
- Suomen ”sotakabinetti” (*Ryti, Rangell, Witting, Walden, Heinrichs*) oli tästä hyvin tietoinen, muttei koko hallitus.
- Armeija liikekannalle 18.6.1941.
- Ensin puolustusryhmyykseen, mutta Hitlerin 22.6.1941 pitämän puheen jälkeen ei paluuta enää ollut.

VTT Jukka Seppinen:

”Suomi tarvitsi Saksan sotilaallista voimaa Neuvostoliittoa vastaan. Tämä on perusta, ei ideologinen vetovoima. Suomi olisi ottanut mieluiten vastaan apua lännestä, Ruotsista, Ranskasta, Iso-Britanniasta, Yhdysvalloista. Mutta apua oli saatavissa vain Saksasta.

Eikä ajankohta huomioon ottaen ollut kummallista, että ennen Yhdysvaltojen osallistumista suursotaan usko Saksan aseisiin oli merkittävä.”

Sa-kuvatekstin mukaan tässä luetaan uutisia 22.6.1941



Soitellenko sotaan?

- Suomi totesi olevansa sotatilassa 25.6.1941
- Vastoin jälkikäteen esitettyä Suomi ei ollut sinisilmäinen.
- Tulevista raskaista ponnistuksista oltiin hyvin tietoisia ja sota rajoitettiin valtion ja yhteiskunnan kantokyvyn rajoihin.
 - Sodan loppuvaihetta silmällä pitäen oli säilytettävä mahdollisimman suuri taloudellinen ja sotilaallinen potentiaali.
- Sotilasjohdon ohella erityisesti pres. **Ryti** painotti, että vain reaalisesti olemassa olevat voimat otetaan huomioon suurten laskelmissa.

Kysymykseen jatkosodan
välttämättömyydestä voidaan todeta, että
kaikki sodat ovat vältettävissä.

Mutta sitten on vastattava, mikä olisi aikanaan ollut
huolellisesti perusteltu ja historian tuomion kestänyt
muu vaihtoehto?